

การศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยงของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

SOURCE OF RISK AND RISK MANAGEMENT STRATEGIES OF CASSAVA FARMERS IN CHOKCHAI DISTRICT, NAKHONRATCHASIMA PROVINCE

รัชดา อิ่มเกตุ¹

สาธิต อติตโต²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนและเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญแล้วสัมภาษณ์เกษตรกร จำนวน 95 ราย โดยสอบถามถึงปัจจัยความเสี่ยงทางการเกษตร จำนวน 19 ข้อ ซึ่งได้กำหนดขึ้นจากปัญหาที่เกษตรกรประสบอยู่ทั่วไปโดยจำแนกเป็นความเสี่ยงทางการเกษตร 5 ประเภท คือ ความเสี่ยงด้านการผลิต ความเสี่ยงด้านราคาและการตลาด ความเสี่ยงด้านนโยบายของรัฐ ความเสี่ยงด้านทรัพยากรมนุษย์และความเสี่ยงด้านการเงิน ผลการศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงของเกษตรกรพบว่า ความเสี่ยงด้านการผลิต ปัจจัยความเสี่ยงที่เกษตรกรให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ ความเสี่ยงจากปริมาณฝนทิ้งช่วง ทำให้เป็นสาเหตุของความแห้งแล้ง ความเสี่ยงด้านราคาและการตลาด ปัจจัยความเสี่ยงที่เกษตรกรให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ ความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของราคาผลผลิตที่ได้รับ ความเสี่ยงด้านนโยบายรัฐ ปัจจัยความเสี่ยงที่เกษตรกรให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลและกฎหมายที่มีผลต่อการทำการเกษตร

คำสำคัญ : ความเสี่ยงทางการเกษตร การรับรู้ความเสี่ยง

Abstract

The objective of this research were to study the perception of agricultural risk of cassava farmer in Chok Chai district Nakhon Ratchasima province. The sample are sampling by multistage sampling method and accidental sampling then interview the cassava farmer 95 cases, Questionnaire divided to ask for the risks in agriculture, the factor of agricultural risk 19 of which were set up by the problems that farmers face is generally classified as source of agricultural risk 5 categories. Production risk, marketing and price risk. Institutional risk, Human resource risk and financial risk. The result showed the perceived risk of farmers. Production risk the most cause are low rainfall cause of drought. Marketing and price risk the most cause are the uncertainty of the yield obtained. Institutional risk the most cause are changes in government policies and legislation that affect agriculture.

Keywords: Agricultural risk, source of risk

¹ นักศึกษาปริญญาโทสาขาธุรกิจการเกษตร / คณะเกษตรศาสตร์ / มหาวิทยาลัยขอนแก่น
0879606206 E-mail: ming_ratchada@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ / ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตร / คณะเกษตรศาสตร์ / มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์โดยตรง โดยถูกนำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่างๆ ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ สิ่งทอ ไม้อัด กระดาษ ยารักษาโรค แอลกอฮอล์ เอทานอล ผงชูรส สารให้ความหวาน กรดมะนาว ฯลฯ [1]

สถานการณ์การผลิตและการค้ามันสำปะหลังปี 2557 ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า ประเทศไทยส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ มีมูลค่ารวม 1,308,905 ล้านบาท โดยมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ มีมูลค่าการส่งออกประมาณ 113,726 ล้านบาท คู่ค้าที่สำคัญ คือ ประเทศจีน ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย ใต้หวัน มาเลเซีย ซึ่งมูลค่าการส่งออกไปยังประเทศจีน มีมูลค่า 75,505 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 66 ของมูลค่าการส่งออกมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ทั้งหมด [2] ด้านการผลิต ปี 2557 พบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังรวม 8,975,865 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 4,604,972 ไร่ ภาคกลางจำนวน 2,408,901 ไร่ และภาคเหนือ จำนวน 1,961,992 ไร่ จากข้อมูลพื้นที่ปลูกจะพบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแหล่งผลิตมันสำปะหลังที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ คิดเป็นร้อยละ 51 ของพื้นที่ปลูกทั่วประเทศ ซึ่งมีผลผลิตรวม 15,465,916 ล้านตัน ผลผลิตเฉลี่ย 3,547 กิโลกรัมต่อไร่ โดยจังหวัดที่เป็นแหล่งปลูกสำคัญได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ อุบลราชธานี เลย อุดรธานี และบุรีรัมย์ สถานการณ์การผลิตมันสำปะหลังในจังหวัดนครราชสีมาในปี 2557 พบว่า มีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 1,674,339 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 36 ของพื้นที่ปลูกทั้งหมดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้ผลผลิตรวม 5,776,880 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 37 ของผลผลิตรวมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีผลผลิตเฉลี่ย 3,761 กิโลกรัมต่อไร่ แหล่งปลูกที่สำคัญในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ อำเภอด่านขุนทด เสิงสาง ครบุรี หนองบุญมาก สีคิ้ว จักราช สูงเนิน ปากช่อง ปักธงชัยและโชคชัย ด้านราคาจำหน่ายมันสำปะหลัง ระหว่างปี 2548-2557 พบว่า มันสำปะหลังมีการเคลื่อนไหวของราคาดังนี้ ในปี 2548 ราคาเฉลี่ย 1.37 บาทต่อกิโลกรัม ปี 2549 ราคาเฉลี่ย 1.21 บาทต่อกิโลกรัม ปี 2550 ราคาเฉลี่ย 1.38 บาทต่อกิโลกรัม ปี 2551 ราคาเฉลี่ย 1.73 บาทต่อกิโลกรัม ปี 2552 ราคาเฉลี่ย 1.19 บาทต่อกิโลกรัม ปี 2553 ราคาเฉลี่ย 2.25 บาทต่อกิโลกรัม ปี 2554 ราคาเฉลี่ย 2.53 บาทต่อกิโลกรัม ปี 2555 ราคาเฉลี่ย 2.07 บาทต่อกิโลกรัม ปี 2556 ราคาเฉลี่ย 2.12 บาทต่อกิโลกรัม และปี 2557 ราคาเฉลี่ย 2.18 บาทต่อกิโลกรัม จากสถานการณ์ราคาขายผลผลิตเฉลี่ยจะพบว่าแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น

ปัญหาสำคัญในการผลิตมันสำปะหลัง คือ ภัยแล้ง และการระบาดของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังสีชมพู โดยในปี 2553-2554 พบว่า พื้นที่เก็บเกี่ยวในภาพรวมระดับประเทศในปี 2553 มีพื้นที่ 7,405,000 ไร่ ส่วนในปี 2554 มีพื้นที่ 7,096,000 ไร่ โดยมีพื้นที่ลดลง 309,000 ไร่ ซึ่งสาเหตุสำคัญ ที่ทำให้พื้นที่เก็บเกี่ยวลดลงคือ ความแห้งแล้งของสภาพอากาศและการระบาดของเพลี้ยแป้งมันสำปะหลังสีชมพู [3]

จากสภาพปัญหาและความเสี่ยงที่เกษตรกรต้องประสบสามารถจำแนกความเสี่ยงทางการเกษตรได้เป็น 5 ประเภท คือ ความเสี่ยงด้านการผลิต ความเสี่ยงด้านราคาและการตลาด ความเสี่ยงด้านนโยบายของรัฐ ความเสี่ยงด้านทรัพยากรมนุษย์และความเสี่ยงด้านการเงิน [4] จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยงของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาเพื่อทราบถึงประเภทของความเสี่ยงที่เกษตรกรเผชิญอยู่เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพิจารณาใช้กำหนดมาตรการเพื่อบรรเทาและป้องกันความเสี่ยงทางการเกษตรแก่เกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์

ศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินงาน

ในการศึกษานี้เน้นการศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยงในการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร มีขั้นตอนดังนี้

1) ประชากรคือ เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมี จำนวน 2,099 คน เครื่องมือที่ใช้คือการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็นหาตัวอย่างจาก Taro Yamane ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) โดยคัดเลือกอำเภอเป้าหมายที่มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังสูงสุด 10 ลำดับในจังหวัดนครราชสีมา โดยเลือกอำเภอโชคชัยแล้วทำการคัดเลือกตำบลเป้าหมายที่มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังมากที่สุด ในอำเภอโชคชัย ซึ่งคัดเลือก 4 ตำบล จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างเกษตรกรแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จำนวน 95 ตัวอย่าง จากเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังตามที่ได้ลงทะเบียนไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภอโชคชัย ในปีการผลิต 2557/58 [6] แต่เนื่องจากข้อมูลที่มีสัมภาษณ์เกษตรกรมีความไม่สมบูรณ์ จำนวน 5 ตัวอย่าง จึงนำข้อมูลของเกษตรกรจำนวน 90 ตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูล

2) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามที่ใช้คำถามที่กำหนดคำตอบ และสัมภาษณ์เกษตรกรแบบพบกันโดยตรง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง โดยแบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูลแหล่งปัจจัยความเสี่ยงทางการเกษตร ซึ่งถูกกำหนดขึ้นจากสภาพปัญหาที่เกษตรกรประสบอยู่ทั่วไป จำนวน 19 ข้อ โดยจำแนกตามประเภทความเสี่ยงทางการเกษตรจำนวน 5 ประเภท ได้แก่ ความเสี่ยงด้านการผลิต ความเสี่ยงด้านการตลาดและราคา ความเสี่ยงด้านนโยบายของรัฐ ความเสี่ยงด้านทรัพยากรมนุษย์และความเสี่ยงด้านการเงิน ใช้วิธีการประเมินความสำคัญของความเสี่ยงแบบ Likert scale โดยให้น้ำหนักคะแนนความสำคัญไว้ 5 ลำดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยมาก ความกว้างของอันตรภาคชั้น 0.8

3) การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์แหล่งปัจจัยความเสี่ยงของเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความเสี่ยงทางการเกษตรของเกษตรกร โดยการจำแนกตามประเภทของความเสี่ยงทางการเกษตรจำนวน 5 ประเภท รวม 19 ปัจจัย ดังนี้

1) ความเสี่ยงด้านการผลิต ปัจจัยความเสี่ยงที่เกษตรกรให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ ความเสี่ยงจากปริมาณฝนทิ้งช่วง ทำให้เป็นสาเหตุของความแห้งแล้ง ค่าเฉลี่ย 4.58 ปัจจัยความเสี่ยงที่เกษตรกรให้ความสำคัญในระดับมาก คือ ความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของปริมาณผลผลิตต่อไร่ของพืชที่ปลูก ความเสี่ยงจากโรคและแมลงศัตรูพืชที่มีผลกระทบต่อพืชและสัตว์ในฟาร์มและความเสี่ยงจากปริมาณฝนที่ตกมากเกินไป ค่าเฉลี่ย 4.12, 3.96 และ 3.89 ตามลำดับ ปัจจัยความเสี่ยงที่เกษตรกรให้ความสำคัญในระดับปานกลาง คือ ความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ,พายุ และไฟฟ้า และความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตร ค่าเฉลี่ย 3.16 และ 2.83 ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

2) ความเสี่ยงด้านราคาและการตลาด ปัจจัยความเสี่ยงที่เกษตรกรให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ

ความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของราคาผลผลิตที่ได้รับ ค่าเฉลี่ย 4.43 ปัจจัยความเสี่ยงที่เกษตรกรให้ความสำคัญในระดับมาก คือ ความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของราคาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย, ยาฆ่าแมลง ค่าเฉลี่ย 3.72 และปัจจัยความเสี่ยงที่เกษตรกรให้ความสำคัญในระดับน้อย คือ ความเสี่ยงจากการไม่สามารถผลิตสินค้าได้ตามข้อตกลงสัญญาล่วงหน้า ค่าเฉลี่ย 2.08 (ตารางที่ 1)

3) ความเสี่ยงด้านนโยบายรัฐ ปัจจัยความเสี่ยงที่เกษตรกรให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลและกฎหมายที่มีผลต่อการทำการเกษตร ค่าเฉลี่ย 4.37 ปัจจัยความเสี่ยงที่เกษตรกรให้ความสำคัญในระดับมาก คือ ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองในประเทศและความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองของโลก ค่าเฉลี่ย 3.88 และ 3.80 ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

4) ความเสี่ยงด้านทรัพยากรมนุษย์ ปัจจัยความเสี่ยงที่เกษตรกรให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ ความเสี่ยงจากอุบัติเหตุหรือปัญหาสุขภาพของเกษตรกรและความเสี่ยงจากปัญหาด้านแรงงานจ้าง ค่าเฉลี่ย 3.98 และ 3.71 ตามลำดับ ปัจจัยความเสี่ยงที่เกษตรกรให้ความสำคัญในระดับปานกลาง คือ ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพครอบครัวของเกษตรกร ค่าเฉลี่ย 3.34 (ตารางที่ 1)

5) ความเสี่ยงด้านการเงิน ปัจจัยความเสี่ยงที่เกษตรกรให้ความสำคัญในระดับปานกลาง คือ ความเสี่ยงจากการมีหนี้สินในการทำการเกษตรสูงและความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของราคาที่ดินที่ปรับตัวสูงขึ้น ค่าเฉลี่ย 3.30 และ 2.97 ตามลำดับ และปัจจัยความเสี่ยงที่เกษตรกรให้ความสำคัญในระดับน้อย คือ ความเสี่ยงจากการถูกโจรกรรมทรัพย์สินในฟาร์มและความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ค่าเฉลี่ย 2.58 และ 2.47 ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

สรุป

ปัจจัยความเสี่ยงที่เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาให้ความสำคัญมากที่สุด พบว่า เป็นความเสี่ยงด้านการผลิต ความเสี่ยงด้านราคาและการตลาด และความเสี่ยงด้านนโยบายของรัฐ เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยความเสี่ยงที่เกษตรกรให้ความสำคัญในลำดับแรกคือ ปัจจัยความเสี่ยงจากปริมาณฝนทิ้งช่วง ทำให้เป็นสาเหตุของความแห้งแล้งซึ่งสอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความแห้งแล้งและมักเป็นพื้นที่ที่ประสบปัญหาภัยแล้งอยู่เสมอ และการเพาะปลูกพืชของเกษตรกรมักจะอาศัยน้ำฝน หรือน้ำจากแหล่งธรรมชาติซึ่งหากขาดแคลนนํ้าในช่วงการผลิตจะส่งผลให้ปริมาณผลผลิตลดลง และการเกิดศัตรูพืช โรค แมลงระบาด ส่วนปัจจัยความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของราคาผลผลิตที่ได้รับเกี่ยวข้องกับราคาจำหน่ายผลผลิตในแต่ละฤดูกาล ซึ่งจะมีความไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทาน โดยเกี่ยวข้องกับรายได้ของเกษตรกร ส่วนความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลและกฎหมายที่มีผลต่อการทำการเกษตร เป็นปัจจัยความเสี่ยงที่สัมพันธ์กับการผลิตของเกษตรกร โดยนโยบายของรัฐจะเป็นตัวกำหนดทิศทางและมาตรการการจูงใจหรือให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในรูปแบบต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

ภาครัฐควรสร้างการรับรู้ความเสี่ยงทางการเกษตรแก่เกษตรกรให้มากยิ่งขึ้นเพื่อให้เกษตรกรตื่นตัวในการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น และควรหาแนวทางในการป้องกันหรือจัดการความเสี่ยงในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดการแหล่งน้ำ การบริหารน้ำต้นทุนในเขื่อน การฟื้นฟูพื้นที่ป่า การขุดบ่อน้ำ บ่อบาดาล สระขนาดใหญ่ในพื้นที่

การเกษตร การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตให้เหมาะสมกับพื้นที่ การประกันภัยพืชผลเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดต่อพืชผลของเกษตรกร การใช้กลไกตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าเพื่อแก้ปัญหาราคาสินค้าเกษตร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.สาธิต อติโต ท่านอาจารย์ที่ปรึกษาและคณาจารย์ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตร ที่ให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทางแก้ไขให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงบรรลุตามวัตถุประสงค์ และขอขอบคุณผู้นำชุมชน เกษตรกรอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาที่อนุเคราะห์ให้ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน). (2558). อุตสาหกรรมมันสำปะหลัง. ค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2558, จาก http://kasetinfo.arda.or.th/arda/cassava/?page_id=256
- [2] สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2558. สถิติการค้าสินค้าเกษตรไทยกับต่างประเทศปี 2557. ค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2558 , จาก <http://www.oae.go.th>
- [3] สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2558. สถิติการเกษตรประเทศไทย ปี 2557. ค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2558, จาก <http://www.oae.go.th>
- [4] Hardaker, J. B., Huirne, R. B. M., Anderson, J. R., & Lien, G. (2004). **Coping with risk in agriculture**. Cambridge, MA: CABI Pub
- [5] กรมส่งเสริมการเกษตร. 2558. รายงานครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกมันสำปะหลัง ปี 2557. ค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2558, จาก <http://www.farmer.doae.go.th>
- [6] กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2551). **หลักสถิติ**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : ธรรมสาร

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยความเสี่ยงทางการเกษตรของเกษตรกร

ความเสี่ยงทางการเกษตร	Mean ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับผล
ความเสี่ยงด้านการผลิต			
ความเสี่ยงจากปริมาณฝนทิ้งช่วง ทำให้เป็นสาเหตุของความแห้งแล้ง	4.58	0.703	มากที่สุด
ความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของปริมาณผลผลิตต่อไร่ของพืชที่ปลูก	4.12	0.859	มาก
ความเสี่ยงจากโรคและแมลงศัตรูพืชที่มีผลกระทบต่อพืชและสัตว์ในฟาร์ม	3.96	0.993	มาก
ความเสี่ยงจากปริมาณฝนที่ตกมากเกินไป	3.89	1.328	มาก
ความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม , พายุ และไฟป่า	3.16	1.406	ปานกลาง
ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตร	2.83	1.229	ปานกลาง
ความเสี่ยงด้านราคาและการตลาด			
ความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของราคาผลผลิตที่ได้รับ	4.43	0.822	มากที่สุด
ความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของราคาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย, ยาฆ่าแมลง	3.72	1.102	มาก
ความเสี่ยงจากการไม่สามารถผลิตสินค้าได้ตามข้อตกลงสัญญาล่วงหน้า	2.08	1.211	น้อย
ความเสี่ยงด้านนโยบายรัฐ			

ความเสี่ยงทางการเกษตร	Mean ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับผล
ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลและกฎหมายที่มีผลต่อการทำการเกษตร	4.37	0.854	มากที่สุด
ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองในประเทศ	3.88	1.026	มาก
ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองของโลก	3.80	1.114	มาก
ความเสี่ยงด้านทรัพยากรมนุษย์			
ความเสี่ยงจากอุบัติเหตุหรือปัญหาสุขภาพของเกษตรกร	3.98	1.227	มาก
ความเสี่ยงจากปัญหาด้านแรงงานจ้าง	3.71	1.084	มาก
ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพครอบครัวของเกษตรกร	3.34	1.342	ปานกลาง
ความเสี่ยงด้านการเงิน			
ความเสี่ยงจากการมีหนี้สินในการทำการเกษตรสูง	3.30	1.328	ปานกลาง
ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของราคาที่ดินที่ปรับตัวสูงขึ้น	2.97	1.480	ปานกลาง
ความเสี่ยงจากการถูกโจรกรรมทรัพย์สินในฟาร์ม	2.58	1.406	น้อย
ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้	2.47	1.317	น้อย

ที่มา : จากการสำรวจ (2559)